

Петрова Л. Г.,
завідувач кафедри інформаційно-комунікаційних технологій
Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти,
кандидат технічних наук, доцент, м. Суми

Ніколаєнко С. П.,
старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, м. Суми

ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ WIKI-ТЕХНОЛОГІЙ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ СУМЩИНИ

У статті проаналізовані процеси інформатизації післядипломної освіти, актуальність створення єдиного інформаційного простору засобами інформаційно-комунікаційних технологій, що стають одними з пріоритетних напрямів розвитку освіти в Україні. Запропонований авторський погляд щодо створення інформаційно-освітнього простору для організації навчання протягом життя засобами wiki-технології.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, навчання протягом життя, інформаційно-освітній простір, wiki-технологія.

The article analyzes the process of informatization of postgraduate education, the relevance of a single information space by means of information and communication technologies are among the priority areas of education in Ukraine. The author's view of the development of information and educational space for organizing lifelong learning means wiki-technology.

Keywords: information and communication technology, lifelong learning, information and educational space, wiki-technology.

Постановка проблеми. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) проникають у навчальний процес, сприяючи зміні технологічних аспектів навчання. Нові інструменти мережі (соціальні мережеві сервіси) створюють умови для користувача здійснювати власну діяльність, використовуючи ресурсні складові і технологічні можливості середовища, яке характеризується якістю інформаційних ресурсів, гнучкістю відносин і зв'язків між його елементами, рівнем технологічного забезпечення. Це зумовлює інтенсифікацію процесу інтелектуального розвитку й саморозвитку особистості, колективної діяльності, формування вмінь одержувати знання, користуючись різними сучасними методами опрацювання даних [3]. У цих умовах необхідний новий погляд на роль і значення lifelong learning (навчання протягом життя), що відповідає освітньому процесу, який диктується базовими тенденціями сучасного розвитку людства.

Значний потенціал у вирішенні означених завдань належить сучасному інформаційно-освітньому простору, котрий можна визначити як функціональне й просторове об'єднання суб'єктів освіти в систему соціально-педагогічних і предметно-інформаційних відносин.

Відповідаючи на виклики інформаційного суспільства, з'явилася необхідність у створенні wiki-ресурсу для організації lifelong learning для педагогів Сумщини, що має на меті сформувати інформаційно-освітній простір, який веде як до зміни змісту навчання, так і до застосування інноваційних форм, методів та засобів навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика неперервної освіти, відображена в Меморандумі під гаслом «Навчання протягом усього життя», багато років перебуває в центрі уваги міжнародних організацій, що діють в інтересах освіти. Психолого-педагогічні особливості використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчан-

ня досліджувалися в роботах багатьох учених, зокрема В. Бикова, Б. Гершунського, М. Голованя, М. Жалдака, Н. Тверезовської, Ю. Жука, О. Желюка, О. Ляшенка, В. Лапінського, П. Маланюка, І. Мархеля, Н. Морзе, Г. Жабєєва та інших учених. Однак недостатньо уваги приділено дослідженню ролі соціальних мереж у формуванні інформаційно-освітнього простору. Проблематику становлення моделі мережевої спільноти розглядають у своїх роботах Е. Гідденс, Р. Коллінз, М. Манн. Про значний інтерес науковців щодо підвищення ефективності навчання з використанням інформаційних технологій, педагогічних підходів до комп'ютеризації навчального процесу, дидактичних властивостей комп'ютерних засобів викладено у працях В. Бикова, Р. Гуревича, Д. Опеншоу, Н. Тверезовської й інших дослідників.

Мета статті полягає у визначенні складових інформаційно-освітнього простору, розробленого засобами wiki-технологій для організації lifelong learning.

Виклад основного матеріалу. Життя в ХХІ ст. є досить динамічним, тому знань, якими ми володіємо сьогодні, завтра вже недостатньо. Така тенденція зумовила стрімкий розвиток концепції «Lifelong learning» («Навчання протягом усього життя») [1]. Сучасна успішна людина повинна йти «в ногу з часом», а це ґрунтується на постійній роботі над собою та власним розвитком. Глобалізація, перехід до науково-інформаційних технологій, формування суспільства знань суттєво змінюють суть освіти, в тому числі уявлення про її якість. Освіта нового століття – це освіта для людини. Основна мета здійснюваних і майбутніх перетворень – нова якість освіти. Ключовим питанням сучасної освіти є формування потреби і здатності вчитися впродовж життя, а це неможливо без опанування інформаційних технологій [4].

Та, на жаль, не кожен може самостійно раціонально спрямувати процес lifelong learning через обмеженість інформації. Саме тому 2010 рік став для Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (СОІППО) відправною віхою для переходу системи професійного вдосконалення освітян на новий рівень – рівень ХХІ століття. Педагогічні працівники Сумщини можуть використовувати сучасні мережеві інструменти відкритої осві-

ти як інформаційно-комунікаційну платформу для отримання знань та набуття навичок.

Наприкінці ХХ сторіччя суттєвого розвитку набули інструменти систем відкритої освіти, що спрямовані на розв'язання проблем сучасної педагогіки, сприяють підвищенню якості та розширенню обсягів контентного наповнення інформаційного ресурсного простору, поліпшенню доступу до наукових і навчальних відомостей широкому колу користувачів, підвищенню ефективності проектування і застосування комп'ютерно-орієнтованих систем навчального призначення [9].

На базі СОІППО створений електронний предметно-інформаційний ресурс навчального середовища сучасних відкритих педагогічних систем. На основі даного ресурсу не тільки суттєво урізноманітнюються змістові складові методичних систем навчання, але й відображається специфіка реалізації навчального процесу, а саме lifelong learning.

Спеціальні технології підтримки віртуальної навчальної діяльності (наприклад, веб 2.0) забезпечують взаємодію педагогів у процесі виконання ними спільних проєктів, розв'язування єдиних навчальних завдань, взаємного інформування тощо [6].

За кордоном в останні кілька років технології веб 2.0 стали все частіше використовувати як платформи для організації освітньо-інформаційного простору. Так, наприклад, у Великобританії технології веб 2.0 активно використовуються як на рівні масштабних проєктів, що охоплюють усю мережу університету, так і на рівні окремих академічних програм та курсів [8, с. 2].

Використавши одну з технологій веб 2.0, а саме, wiki-технологію, фахівці СОІППО розробили електронний ресурс Sumy Wiki, завдяки якому педагоги Сумщини стали учасниками регіонального інтернет-проєкту з міжнародною участю «Сумські літописи», виконуючи цілісний мережевий проєкт (<https://istoriya.sumy.ua>).

Завдання проєкту:

- забезпечити педагогів рівним і відкритим доступом до якісного навчання;
- підвищувати кваліфікацію за фахом у рамках упровадження ІКТ у навчально-виховний процес;
- надати школярам, студентам і викладачам можливість разом працювати з новими соціальними сервісами;

■ зібрати масштабну і деталізовану історію рідного краю, матеріали якої можна використовувати не тільки у навчально-виховному процесі.

Реалізація проекту – помітна подія в освітньому просторі Сумщини, оскільки вперше перед викладачами, студентами, школярами та їх батьками відкрився простір рівних можливостей, де вони можуть думати і діяти спільно, використовуючи підтримку програмних агентів, пам'ять бази даних та інтелектуальний потенціал один одного. Літопис не прагне копіювати проект всесвітньої енциклопедії. Це набагато більш вільний за формою експеримент, у рамках якого ми вчимося думати і діяти як мережева спільнота. Проект є живим прикладом поступового ускладнення структури та об'єднання окремих клітинок у єдиний організм люблячих свій край людей.

Проект «Сумські літописи» є масштабним експериментом з вивчення можливостей Вікі-Вікі в навчальній практиці. Колективний гіпертекст є ідеальним полем для педагогічної технології співробітництва. Це нова електронна шкільна дошка, на якій можуть писати всі учасники навчального процесу, яка є вдалим прикладом загального ресурсу, прикладом простору, що використовує для колективної діяльності група людей. Це вигідно відрізняє його від різного роду презентацій.

Проект стане багатим середовищем для спільного навчання, у якому вчителі, студенти та школярі могли б знаходити факти, приклади для наслідування, матеріали для порівняння та аналізу, засоби для обробки та візуалізації даних. На сайті проекту педагоги та учні мають можливість, зареєструвавшись, робити дописи у вкладках: історія навчальних закладів, історія населених пунктів, історія регіону в персоналіях, історія релігійних громад і центрів, пам'ятки історії та культури, пам'ятки природи, музеї області, віртуальні спільноти, творчі проекти, наші конференції.

У проекті можна почати роботу без спеціальних знань і вмінь. Це відомий принцип, який іноді формулюється метафорично: «низький поріг – висока стеля – просторі стіни». При цьому він відкриває можливості для зростання та освоєння нових технічних можливостей: наповнення статей посиланнями на історичні події, географічні об'єкти, встановлення зв'язків між статтями, надбання навичок колективної категоризації. У міру наповнення «Сумських літописів» статтями про навчальні заклади, відомих людей, міста і села, храми і музеї виникає все більш складний і багатовимірний гіпертекст. У цьому гіпертексті можна простежувати зв'язки між сторінками, можна збирати нові статті з уже існуючих.

The image shows a screenshot of a user profile page. At the top, there are navigation tabs: 'сторінка користувача', 'обговорення', 'перегляд', and 'історія'. The main heading is 'Користувач: Ідріс Наталія Олексіївна'. Below this is a profile picture of a woman and a list of sections: 'Зміст [сховати]' with a list of 6 items: 1 Прізвище, ім'я, по-батькові; 2 Регіон; 3 Місце роботи (навчання); 4 Посада; 5 Випускний проект; 6 Контакти. The 'Прізвище, ім'я, по-батькові' section contains the text 'Ідріс Наталія Олексіївна'. The 'Регіон' section contains 'Сумська область, м. Суми'. The 'Місце роботи (навчання)' section contains 'Державний ліцей-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою "Кадетський корпус" імені І.Г. Харитоненка'. The 'Посада' section contains 'Практичний психолог, вчитель правознавства'. The 'Випускний проект' section contains 'Історія навчальних закладів Державний ліцей-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою "Кадетський корпус" імені І.Г. Харитоненка' and 'Історія регіону в персоналіях Харитоненко Іван Герасимович'. The 'Контакти' section contains the phone number '0506892747'.

Рис. 1. Персональна сторінка користувача

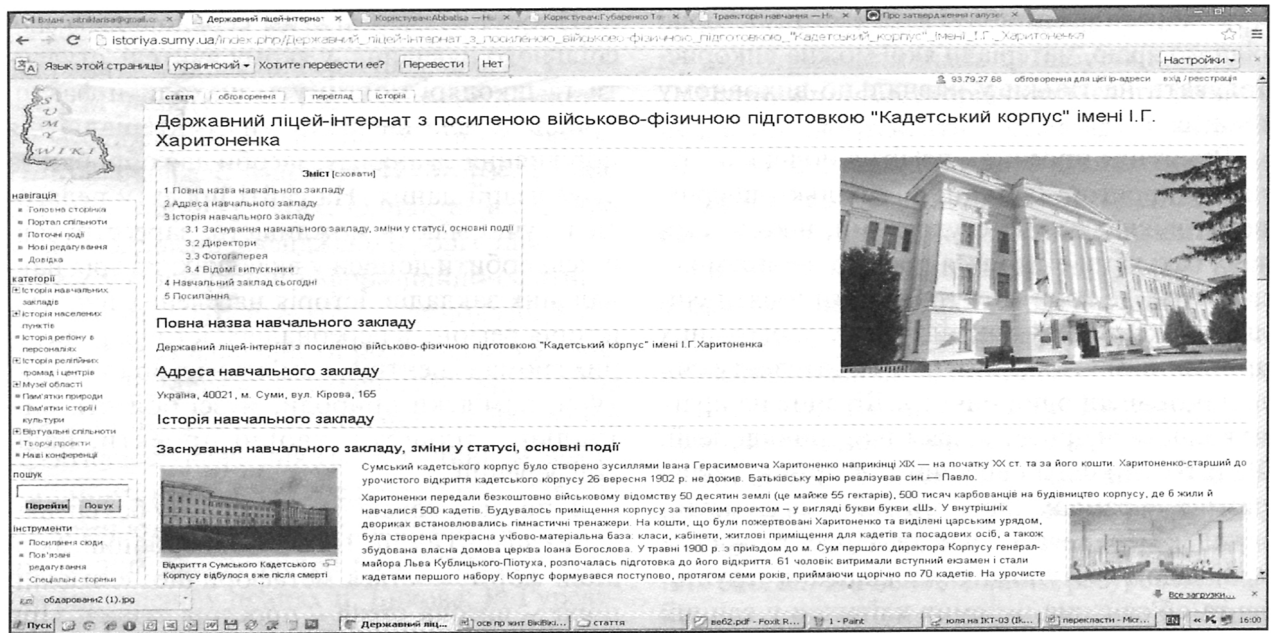

Рис. 2. Стаття в категорії «Історія навчальних закладів»

Участь у проекті вимагає неформального та відповідального підходу до справи. Лише у такому разі Сумщина отримає якісний науково достовірний, такий, що презентує новий імідж древніх територій, електронний контент, яким зможемо пишатися [4].

Регіональний інтернет-проект з міжнародною участю «Сумські літописи» переслідує декілька взаємопов'язаних практико-орієнтованих цілей, серед яких особливе місце посідає організація навчального процесу за кредитно-модульною системою підвищення кваліфікації. Для цього дуже вдало підходить типова структура організації wiki-сай-

тів, а саме наявність сторінок статей та сторінок обговорення до них. Зареєстровані на Sumy Wiki слухачі курсів підвищення кваліфікації створюють персональні сторінки користувача (рис. 1), які слугують їхніми візитками та мають посилання на особистий внесок користувача у вигляді статей у категоріях wiki-ресурсу, що власне і формує історико-краєзнавчий контент «Сумських літописів» (рис. 2).

Сторінки обговорення слугують для of-line комунікації учасників навчального процесу у ході індивідуальної керованої роботи у дистанційному форматі (рис. 3).

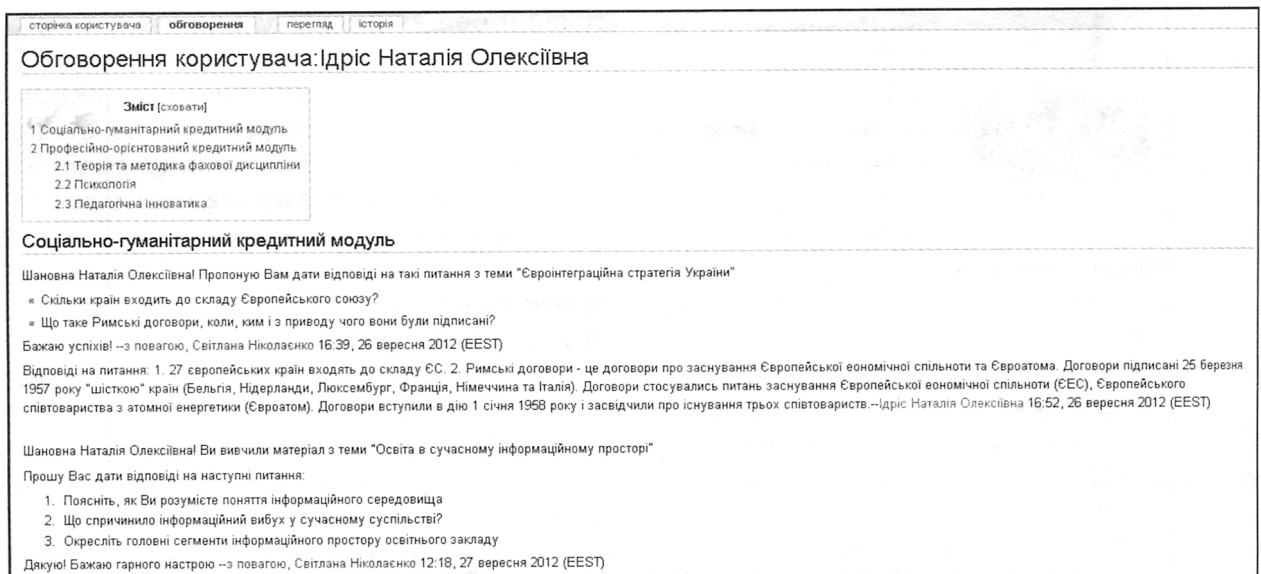

Рис. 3. Сторінка обговорення користувача

Маючи доступ до персональних сторінок обговорення викладачів кредитних модулів курсів підвищення кваліфікації, слухачі знайомляться з викладеними на них лекційними й інструктивно-методичними матеріалами, беруть участь у тематичних дискусіях, отримують необхідні консультації за індивідуальною освітньою траєкторією навчання.

Ще одна функція даного wiki-ресурсу – використання його як професійного майданчика для запровадження інноваційних форм організації професійної підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників у вигляді педагогічних майстерень, а

саме – авторської творчої майстерні вчителів історії та суспільних дисциплін.

Висновки. Отже, розглянута у дослідженні відкрита педагогічна система відповідає сучасному рівню розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, може ефективно використовуватись у електронних предметно-інформаційних ресурсах, створювати оперативну підтримку педагогів на робочому місці, умови для навчальної, дослідницької та наукової роботи, розвитку самостійної роботи, сприяючи тим самим розвитку професійної компетентності та підвищенню фахового рівня.

ЛІТЕРАТУРА

1. Галузева концепція розвитку неперервної педагогічної освіти [Електронний ресурс]: – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/ua/actually/12083-zatverdgeeno-galuzevu-kontseptsiyu-rozvitku-neperervnoyi-pedagogichnoyi-osviti>.
2. Державна програма «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006–2010 роки [Електронний ресурс]: – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1153-2005-%EF>.
3. Жук Ю. О. Теоретико-методологічні проблеми формування інформаційного освітнього простору України [Електронний ресурс] // Інформаційні технології і засоби навчання ; Інститут інформаційних технологій і засобів навчання АПН України. – 2007. – № 2. – Режим доступу 12.10.2009 : www.ime.edu-ua.net/em3/emg.html.
4. Ніколаєнко С. П. Освіта протягом життя: світовий досвід і українська практика. Аналітична записка // Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/252>.
5. Патаракин Е. Д. Социальные сервисы Веб 2.0 в помощь учителю. – 2-е изд., испр. – М., 2007. – 64 с.
6. Тім О'Рейлі. Що таке Веб 2.0? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 12.10. 2009 – <http://hip.org.ua/it-news/internet/what-is-web20.html>.
7. Ramanau R. Web 2.0 technologies in learning with the Open University in the UK // E-learning PRO Magazine – 2009. – №2. – Page 1–3.
8. Walery I. Bykow. E-pedagogika a wspolczesne systemy nauczania na odleglosc // Kształcenie ustawiczne do wielokulturowosci / pod redaksja Tadeusza Lewowickiego i Franciszka Szloska. – Warszawa – Radom: Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – PIB, 2009. – Page. 356-361.